

Buitenstebinnen: een gezonde blik naar buiten

door Jola Prinsen

Ook deze keer weer enkele observaties naar aanleiding van de summer school: deze keer module 3, met als thema 'ondersteuning onderzoek'. Wederom is het niet mijn bedoeling een uitputtend overzicht te geven, maar ik wil alleen onder de aandacht brengen wat er wat mij betreft uitsprong.

"Libraries Supporting Research and Open Access"

David Berry, Research Manager/Deputy Director of Operations bij het National e-Science Centre in de UK trapt af met een lezing over e-Science en Grid. Gedurende anderhalf uur heb ik me zitten verbazen over hoe –AF– wezig de bibliotheek was in zijn verhaal. Ik ben natuurlijk zelf werkzaam op een universiteit voor menswetenschappen en daarom niet echt vertrouwd met de harde wetenschap waarin David werkt. Ook moet ik toegeven dat hij een vrij technisch verhaal had over de netwerken en de computertechnologie die de (voornamelijk harde) wetenschap ten dienste staat. Maar het woord library werd bijna uitsluitend gebruikt als IT term voor gegevensbestanden. De lezing heeft me beslist wakker geschud. Er is op dit gebied nog veel te doen voor bibliotheken.

De volgende spreker, Michael Fraser, Co-ordinator Research Technologies Service bij de Oxford University Computing Services, sprak wel vanuit een humanities achtergrond (hij is zelf theoloog en ik begreep van Marianne Papavoine dat ze zelfs over e-theology hebben gesproken ;-). Hij ging in op de plaats van de digitale bibliotheek binnen virtual research environments en besprak:

- Een VRE op het gebied van integrative biology (<http://www.vre.ox.ac.uk/ibvre/>) en een op het gebied van de humanities (http://bvreh.humanities.ox.ac.uk/oxford_vre_projects);
- VREs als instrument om interoperability tussen institutional repository services te realiseren;
- Een VRE als instrument voor resource discovery: Intute (<http://www.intute.ac.uk/>)

Hij ziet een rol weggelegd voor bibliotheken op het gebied van institutional repositories, data curation (de data librarian), training provision en awareness raising. Wat mij vooral bijgebleven is, is dat het ontwikkelen van een VRE niet niks is. Vaak gaat het om projecten van jaren.

De ster van de summer school dit jaar was John Willinsky, Professor aan de University of British Columbia, Faculty of Education, Department of Language and Literacy Education in Canada. Hij schreef dit jaar het boek "The Access Principle: The Case for Open Access to Research and Scholarship". Ondanks het feit dat hij als enige spreker geen PowerPoint presentatie gebruikte, wist hij zelfs na de lunch volledig de aandacht vast te houden met zijn humor maar zeker ook de inhoud van zijn presentatie. Hij brak een lans voor Open Access (OA), of, zoals hij het uitdrukte "ScienceReallyDirect". Enkele dingen die mij opvielen:

- Willinsky ging zeer uitgebreid in op argumenten waarmee je wetenschappers kunt overtuigen om hun materiaal via OA beschikbaar te stellen:
 - Een van de mensenrechten is het recht op kennis, het recht op toegang tot wetenschap.
 - De kwaliteit van kennis is afhankelijk van toegang.
 - De publieke opinie is zeer geïnteresseerd in open access (niet onbelangrijk voor wetenschappers die afhankelijk zijn van 'public funding').
 - En dan natuurlijk als uitsmijter het inspelen op de ijdelheid van de wetenschapper: je kunt beroemder worden als je je publicaties vrijelijk toegankelijk maakt. Steve Hitchcock beweert dat OA onderzoekers 20-50% meer geciteerd worden dan onderzoekers die hun onderzoeksresultaten niet via OA beschikbaar stellen. Hij houdt een bibliografie bij over dit onderwerp <http://opcit.eprints.org/oacitation-biblio.html>, een aanrader om regelmatig te bekijken als je wetenschappers wilt overtuigen.
- Het laatste deel van Willinsky's presentatie ging over het Public Knowledge Project (<http://pkp.sfu.ca/>). Binnen het PKP project is gratis, open source software ontwikkeld voor het beheren, uitgeven en indexeren van tijdschriften en conferenties: Open Journal Systems en Open Conference Systems. Daarbij hingen ze de principes aan dat de software "cheaper than free" moest zijn en de systemen "easier than sending email". Met deze diensten bieden ze alternatieven aan editors die overwegen hun tijdschriften over te dragen aan commerciële uitgevers. Op dit moment maken er al zo'n 750 open journals gebruik van het Open Journal Systems. De software wordt lokaal geïnstalleerd. Het systeem ondersteund ook zogenaamde

‘delayed open access’. De journals worden momenteel geïndexeerd in PubMed Central en Google Scholar, maar nog niet in ISI en Scopus. Marian Papavoine en Paul van Waelsden zijn binnen onze eigen organisatie met OJS aan de slag gegaan om de Vakgroep Victimologie een aanbod vanuit de bibliotheek te kunnen doen, zie <http://dolus.uvt.nl/ojs-2.1.1/index.php/TJV/>.

Catherine Candee, Director, Publishing and Strategic Initiatives bij de California Digital Library, sloot de dag af met een presentatie over hoe de University of California omgaat met Open Access. Candee gaf een zeer uitgebreid overzicht van alle OA activiteiten die de California Digital Library ontplooit: scholarly publishing services (boeken en peer-reviewed tijdschriften); dissemination & repository services (working papers, seminar series en een postprint repository); en new publishing models (waaronder het GAIA en het Mark Twain project). Opvallend:

- Candee zit nu middenin een gebruikersonderzoek. In het voorjaar werden diepteinterviews gehouden met 35 wetenschappelijk medewerkers van de universiteit (“super-users” noemt zij ze). Eind oktober werden vragenlijsten naar 2000 wetenschappelijk medewerkers verstuurd. Candee stuurt mij een bericht zodra de resultaten bekend zijn.
- De University of California is bezig met het ontwikkelen van een beleid voor verplicht depot van alle publicaties in de California Digital Library.
- Candee sloot af met praktische OA lessen voor bibliotheken:
 - Werk op alle fronten: politiek, aankopen, uitgeven
 - Ondersteunen, niet voorschrijven
 - Gebruik technologie wijs en waar nodig
 - Verwaarloos het onderdeel preservation niet
 - Stem je business model af op de wetenschappelijke discipline, het genre en je technische/commerciële capaciteiten.

[Deze tekst werd in november 2006 gepubliceerd in de interne nieuwsbrief van afdeling Library and IT Services van de Universiteit van Tilburg]